

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לה.

עין משפט גר מצוה

כז א מיי פ"ח מהל' תפלה ה' י טו"ש
 ח"ט ס' קנד ספיף א ועור
 ח"ט ס' מקלף:
 כז ב מיי פ"ג מהל' שופר ה' טו"ש
 ח"ט ס' מקלף ספיף ד
 ג"ה:
 כח ג מיי פ"ד מהלכות תפלה ה' י טו"ש
 ח"ט ס' ק:
 כט ד מיי פ"ו מהל' משילות כ"ט ח"ט טו"ש ח"ט ס' קמ
 טע"ק כד:
 ע ה טור ח"ט ס' מקלף:

רבינו הגנאל

ואקשין א ימורו ליה לרבן גמליאל למה ליה לר' יוחנן למימר הלכתא כוותיה, לא אמרין הלכתא אלא היכא ופירקין. ופירקין רב נתמך בר יצחק מאן מודי ליה לרב גמליאל ר' מאיר וחכמים חולקין על זה ועל זה. דתנו רבנן בברכות של ראש השנה ויום הכפורים לביד, אבל בכל השנה אין הלכה כרבן גמליאל. ומאי שנה ראש השנה ויום הכפורים מן השנה כולה, אילימא משום (דכח') [דנפישין] בהו קראי, והן עשר מלכויות עשר וכוונות עשר ופירות, והאמר רב הגנאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך להזכיר הפסוקין, אלא משום דאורייתא ברכות. כלומר בכל שבת ומועד מהפליגין שבע ובאלו מתפללין [ותשע]. אמר ר' אלעזר לעולם תסדיר אדם תפילתו ואחר כך תפלה. ואמר ר' אבא מסתברא בברכות של ראש שנה ושל יום הכפורים ושל פרקים, אבל של כל השנה כולה לא. וכן סוגיא דשמעתא. אמר רב אחא בר רב עיריא אמר ר' שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות כול'. ואסיקא דאמר ר' אבא ברין אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' שמעון חסידא לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות ושמעון חסידא משליח ציבור, והעם שבשדות והן אנושין שאינן יכולין לבא. אבל הני דשיבחי בעיר ולא אתו לא פטר להו רבן גמליאל. ויודעמי רבן גמליאל אומר שליח ציבור מוציא את הריבם יחד וכוונתו ר' חננה רובה דצפורין בשם ר' יוחנן הלכתא כרבן גמליאל באלין תקנתא והא שישנן שם מראש התפילה.

הדרן עלך י"ח של ר"ה סליק פירוש רבינו הגנאל מסכת ראש השנה. תהלה לשובן מעונה

אילימא משום דנפיש. פירש צונוטרס דליכא דמוספי ר"ח וראש השנה ומלכויות וכוונות ושופרות כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמלות ראוך כמו שכתבת עלינו בתורתך אין לריך לומר מקראות המוספין וצטט רבותיו פירש להא דרז מנאל במלכויות וזכויות ושופרות וקשה הא דלא כרבנן ודלא כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל זג.) אין פוחמין מעשרה מלכויות כו' ור"ח פירש דאפסוקי דמלכויות וזכויות ושופרות קאי והיכא דהתמיל פליגי דלא יפחות למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה אצל יכול לפטור עצמו לגמרי ע"י בתורתך כתוב לאמר אצל מקראות של מוסף לריך להזכיר ועולם שהם במקום הקרצנות אצל מוסף דר"ח אין לריך להזכיר צ"ה אלא שרי לו צמה שאמר מלכד עולת החדש ומנחתה שמה נלכל כל מוספי ר"ח העולות וכדי להזכיר גם השעיר שהוא מטעם יאמר ושיני שעירים לכפר ושיני תמידים כהלכתא ז:

הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך אמר ר"א לעולם יסדיר אדם תפלתו ואח"כ יתפלל אמר רבי אבא ימסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות של ר"ה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל דכל השנה לא איני והא רב יהודה מסדר צלותיה ומצלי שאני רב יהודה כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי כפרקים דמי אמר רב אחא בר עיריא אמר רבי שמעון חסידא פוטר משום דאורייתא ברכות. כלומר בכל שבת ומועד מהפליגין שבע ובאלו מתפללין [ותשע]. אמר ר' אלעזר לעולם תסדיר אדם תפילתו ואחר כך תפלה. ואמר ר' אבא מסתברא בברכות של ראש שנה ושל יום הכפורים ושל פרקים, אבל של כל השנה כולה לא. וכן סוגיא דשמעתא. אמר רב אחא בר רב עיריא אמר ר' שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות כול'. ואסיקא דאמר ר' אבא ברין אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' שמעון חסידא לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות ושמעון חסידא משליח ציבור, והעם שבשדות והן אנושין שאינן יכולין לבא. אבל הני דשיבחי בעיר ולא אתו לא פטר להו רבן גמליאל. ויודעמי רבן גמליאל אומר שליח ציבור מוציא את הריבם יחד וכוונתו ר' חננה רובה דצפורין בשם ר' יוחנן הלכתא כרבן גמליאל באלין תקנתא והא שישנן שם מראש התפילה.

הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

הגהה זו שייכא לעיל דף ע"ב ז

הכי גרסין הלכה זו בפרק ראשון (דף יא.) בראשונה עד שלא הניח רבינו וכן נספרי רומים וכן הברייתא נסדר עולם וכן עיקר צגנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני שבשעה עשר יום אחדש ביום הזה נקעו כל מעינות תהום רבה וארצות השמים נפתחו ר"א אומר אותו היום י"ז במרחשון היה יום שזמל כימה שוקע ומעיעות מתמעטין ומתוך ששינו מעשיהם שניה הקב"ה עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל שני כוכבים ממנה והביא מזול לעולם. ר' יהושע אומר אותו יום שבעה עשר באייר היה יום שזמל כימה עולה ביום ומעיעות מתגברין ומתוך ששינו את מעשיהן שניה הקב"ה עליהם מעשה בראשית ונטל שני כוכבים מימיה והביא מזול לעולם. בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני אלף לר"א מאי שני שני לדין בשלמא לר"א היינו דזניה אלף לר' יהושע מאי שניה שניה כדכר חסדא. והכין פירושה שנים עשר מזלות קצועין בגלגל ששה מהן למעלה מן הקרקע וששה למטה כשזה עולה מן הקרקע מזל אחד מצדו שנגדו שוקע בקרקע בניסן מעיק גז"ל למעלה בליה עש"ט פ"ב למטה לאור הנוקד מתמיל טלה לעלות מן הקרקע ומאזוים לשקוע לסוף שנה ראשונה טלה כולו עולה ומאזוים כולו שוקע בארץ שניה שור עולה ועקרב שוקע שלישית תאומים עולה קשת שוקע וכן עושין כל ימי ניסן י"ב מזלות מנגלגין את העולם פעמים צין (ג) ביום וצין בליה צביר שור עולה בשעה ראשונה של יום ועקרב שוקע שניה תאומים עולה קשת שלישית עולה גדי שוקע וכן עושין כל המזלות ומחזין חלילה לעולם שני היום והלילה וכן עושין השנים עשר מזלות לנשים עשר חדשים לסיון תאומים עולה מן הקרקע בתחילת היום לתמוז סרטון לאכ אריה לאולג בתולה לנשתי מאזוים למרחשון עקרב וכן כולם מימה הוא שור ר"א אומר אותו היום שבעה עשר במרחשון היה יום שזמל כימה שוקע ביום כשימיה שהוא שור עולה כנר התחילה חמה לנטות למערב חוה שקיעתו של כימה שלשעה שביעית של יום עולה שור מן הקרקע שרי שעה ראשונה של מרחשון עקרב עולה מן הקרקע שמה עולה קשת שלישית גדי רביעית גדי רביעית דלי תמימת דגים ששית טלה שביעית שור וצביעית חמה מתחלת לשקוע לזד מערב ומעיעות מתמעטין מתממת הנייה והרוחות ר' יהושע אומר אותו היום שבעה עשר באייר היה יום שזמל כימה עולה מן הקרקע בשעה ראשונה של יום ומעיעות מתגברין שזאתו ומן לא חמה ולא ינייה להמעטין בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני האל אחדש השני היינו אירי שחרי מנינו ניסן נקרא ראשון ראשון הוא אחדש השנה אלף לר"א דלאמר במרחשון היכן מנינו תשרי שנקרא ראשון לדין מראשית השנה היינו תשרי שנקרא ראשון לעיל והוא ליה מרחשון שני בשלמא לר' (א) יהושע היינו דשינה שלל אמונו של כימה לעלות מן הקרקע עד שעה שביעית ועלה מזל כימה בתחילת היום כדי לעשות צו ארצות ולשפוך עליהן המזול דרך הארצות למחר עליהן פורעניות ועוד שינוי אחר שצטט שנות העולם מעיעיות מתמעטין צוה הזמן ועשיו נתרבו אלף לר"א מאי שניה אין כאן שניו לא במזל כימה ולא בתגבורת המעיינות שניה כדכר חסדא:

כי סליק רבי אבא מימי. שהפליג בנספיה לים וזמר: צנורות של ר"ה. לקמן מפרש מ"ש הני: מאן מודים. לו צנורות של ר"ה ויוה"כ ר"מ: והלכה מכלל דפליגי. דקאמר ר' יוחנן הלכה כרבנן [גמליאל] בהך (ב) דמשמע מכלל דעמדו במחלוקת: רבנן. שאר החכמים מן מר"מ: אילימא משום דנפישו קראי. דליכא דמוספי ר"ה ור"ח ומלכויות וזכויות ושופרות: כיון שאמר ובתורתך כתוב. כלומר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמלות ראוך כמו שכתבת עלינו בתורתך: אין לריך. לומר מקראות המוספין: אלא משום דאורייתא ברכות וזכויות ומעטות שהרי כאן תשע וארצות ומעטות דאין הכל בקיאין בהן. ורבותי מפרשין להא דרז מנאל במלכויות וזכויות ושופרות וקשיא לי הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי דתנן (לעיל דף זג.) אין פוחמין מעשרה מלכויות וכו': ושל פרקים. מועדות: מתלפין לתפילין. שהיה מחזר תלמודו כל שלשים יום: פוטר היה כו'. שש"כ מוציאם: אינן צולל ברכה. ואע"פ ששם שצטטות צולל ברכה הני דמלו למיניו קמי כתיבי ויפנו כתיבי אליהם ויצרכו וסה לא צאו אינן צולל ברכה: אצל דעירי לא. משום דלא אינסי ויכולין להסדיר תפלתן:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות עם שששדות ולא מיבעיא הני דקיימי הכא אדרבה הני אנוסי לא אנוסי דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא יעם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה אלא כי אתא רבין רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא הלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מ"ט משום דאנוסי במלאכה אבל בעיר לא:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות עם שששדות ולא מיבעיא הני דקיימי הכא אדרבה הני אנוסי לא אנוסי דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא יעם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה אלא כי אתא רבין רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא הלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מ"ט משום דאנוסי במלאכה אבל בעיר לא:

הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה

הגהה זו שייכא לעיל דף ע"ב ז

הכי גרסין הלכה זו בפרק ראשון (דף יא.) בראשונה עד שלא הניח רבינו וכן נספרי רומים וכן הברייתא נסדר עולם וכן עיקר צגנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני שבשעה עשר יום אחדש ביום הזה נקעו כל מעינות תהום רבה וארצות השמים נפתחו ר"א אומר אותו היום י"ז במרחשון היה יום שזמל כימה שוקע ומעיעות מתמעטין ומתוך ששינו מעשיהם שניה הקב"ה עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל שני כוכבים ממנה והביא מזול לעולם. ר' יהושע אומר אותו יום שבעה עשר באייר היה יום שזמל כימה עולה ביום ומעיעות מתגברין ומתוך ששינו את מעשיהן שניה הקב"ה עליהם מעשה בראשית ונטל שני כוכבים מימיה והביא מזול לעולם. בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני אלף לר"א מאי שני שני לדין בשלמא לר"א היינו דזניה אלף לר' יהושע מאי שניה שניה כדכר חסדא. והכין פירושה שנים עשר מזלות קצועין בגלגל ששה מהן למעלה מן הקרקע וששה למטה כשזה עולה מן הקרקע מזל אחד מצדו שנגדו שוקע בקרקע בניסן מעיק גז"ל למעלה בליה עש"ט פ"ב למטה לאור הנוקד מתמיל טלה לעלות מן הקרקע ומאזוים לשקוע לסוף שנה ראשונה טלה כולו עולה ומאזוים כולו שוקע בארץ שניה שור עולה ועקרב שוקע שלישית תאומים עולה קשת שוקע וכן עושין כל ימי ניסן י"ב מזלות מנגלגין את העולם פעמים צין (ג) ביום וצין בליה צביר שור עולה בשעה ראשונה של יום ועקרב שוקע שניה תאומים עולה קשת שלישית עולה גדי שוקע וכן עושין כל המזלות ומחזין חלילה לעולם שני היום והלילה וכן עושין השנים עשר מזלות לנשים עשר חדשים לסיון תאומים עולה מן הקרקע בתחילת היום לתמוז סרטון לאכ אריה לאולג בתולה לנשתי מאזוים למרחשון עקרב וכן כולם מימה הוא שור ר"א אומר אותו היום שבעה עשר במרחשון היה יום שזמל כימה שוקע ביום כשימיה שהוא שור עולה כנר התחילה חמה לנטות למערב חוה שקיעתו של כימה שלשעה שביעית של יום עולה שור מן הקרקע שרי שעה ראשונה של מרחשון עקרב עולה מן הקרקע שמה עולה קשת שלישית גדי רביעית גדי רביעית דלי תמימת דגים ששית טלה שביעית שור וצביעית חמה מתחלת לשקוע לזד מערב ומעיעות מתמעטין מתממת הנייה והרוחות ר' יהושע אומר אותו היום שבעה עשר באייר היה יום שזמל כימה עולה מן הקרקע בשעה ראשונה של יום ומעיעות מתגברין שזאתו ומן לא חמה ולא ינייה להמעטין בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני האל אחדש השני היינו אירי שחרי מנינו ניסן נקרא ראשון ראשון הוא אחדש השנה אלף לר"א דלאמר במרחשון היכן מנינו תשרי שנקרא ראשון לדין מראשית השנה היינו תשרי שנקרא ראשון לעיל והוא ליה מרחשון שני בשלמא לר' (א) יהושע היינו דשינה שלל אמונו של כימה לעלות מן הקרקע עד שעה שביעית ועלה מזל כימה בתחילת היום כדי לעשות צו ארצות ולשפוך עליהן המזול דרך הארצות למחר עליהן פורעניות ועוד שינוי אחר שצטט שנות העולם מעיעיות מתמעטין צוה הזמן ועשיו נתרבו אלף לר"א מאי שניה אין כאן שניו לא במזל כימה ולא בתגבורת המעיינות שניה כדכר חסדא: